

ІНФОРМАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВІДКРИТА ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТЯН

Клокар Наталія Іванівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри управління освітою, ректор Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Широке впровадження ІКТ в навчально-виховний процес — вимога часу. Для реалізації будь-яких планів у галузі освіти необхідно принаймні чотири складові: законодавча база; матеріально-технічне забезпечення, Інтернет; навчально-методичне забезпечення і науково-методичний супровід; підготовлені педагогічні й управлінські кадри.

На виконання завдань Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року, Програми розвитку системи освіти Київської області на 2012–2014 роки, головним управлінням освіти і науки Київської ОДА (далі — ГУОН), Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів (далі — КОПОПК), місцевими органами управління освітою сплановано і проводиться відповідна робота.

У частині нормативного забезпечення функціонування інформаційно-навчального середовища (ІНС) розроблено та схвалено колегією ГУОН низку документів, основні з яких: Концепція формування ІНС системи освіти Київської області (протокол від 16.08.2007 №4), Положення про очно-дистанційне навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів Київської області (протокол від 26.05.2006 №2). Наступний крок — побудова організаційної структури ІНС, до якої включено сайт ГУОН, який окрім інформаційної складової має базу даних регіональної системи управління освітою; портал КОПОПК; сайти відділів освіти райдержадміністрацій, міськвиконкомів, методичних кабінетів, закладів освіти; центри дистанційного навчання (ДН).

Матеріально-технічне забезпечення реалізації завдань формування ІНС передбачає: 100% забезпечення закладів освіти Київської області комп'ютерною технікою і її підключення до Інтернету; створення і забезпечення персональними комп'ютерами і оргтехнікою, сучасне програмне забезпечення центрів ДН. Підключення закладів і установ освіти області до Інтернету здійснюється різними способами: комутована телефонна лінія, виділена лінія, ADSL, мережа кабельного телебачення, радіоканали, супутниковий і мобільний зв'язок.

Важливу роль у формуванні і змістовому забезпеченні ІНС відіграє освітній портал КОПОПК. Портал містить п'ять сайтів.

• **Інформаційно-аналітичний**, який дублюється англійською та російською мовами і висвітлює: навчально-методичну роботу (у тому числі підвищення кваліфікації освітян), науково-методичну діяльність (проведення науково-методичних заходів, професійних конкурсів, пропагування передового досвіду, діяльності науково-методичної ради), наукову роботу

(науково-дослідницька діяльність, дослідно-експериментальна робота, інноваційна діяльність навчальних закладів, діяльність Вченої ради інституту, проведення наукових заходів), питання міжнародної співпраці; видавничу діяльність, інформаційно-бібліотечний ресурс (банк каталогів, ресурси і видання освітнього призначення), низку посилань на сайти державних установ, закладів освіти.

- **Дистанційна освіта** (електронні навчально-методичні комплекси для підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання).
- **Електронні навчально-методичні комплекси для учнів.**
- **Електронне наукове фахове видання «Народна освіта»** (zareestrowane BAK України).
- **Мій кращий урок** (на якому розміщено близько тисячі кращих розробок занять з 52 навчальних предметів і напрямів освітньої діяльності, а саме: сценарії уроків і виховних заходів, методичні рекомендації, програми виховної, діагностичної та корекційно-розвивальної роботи тощо).
- **Санаторій-профілакторій КОПОПК** (містить інформацію про надання медичних послуг освітянам області, які навчаються на курсах підвищення кваліфікації і одночасно оздоровлюються в лікувальному закладі).

За статистичними даними інтернет-каталогу I.UA у категорії «Підвищення кваліфікації» портал КОПОПК впевнено лідирує протягом останніх 5-ти років.

З метою активізації діяльності відділів, управлінь освіти, подальшого розвитку інформаційно-навчального середовища системи освіти регіону і формування інформаційної компетентності освітян, у Київській області з 2009 року проводиться щорічний конкурс web-сайтів. Так, у 2010/2011 н. р. учасниками конкурсу було 98 web-сайтів, у 2011/2012 н. р. їх кількість становить 117.

Найголовнішою умовою реалізації будь-якого освітнього проекту є готовність педагогічних та управлінських кадрів до виконання поставлених завдань.

КОПОПК спільно з методичними кабінетами, центрами постійно вдосконалює систему підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних і управлінських кадрів щодо впровадження ІКТ у навчально-виховний процес. Упродовж останніх 3-х років до використання засобів ІКТ підготовлено 82% педагогічних працівників області за різними формами (фахові, авторські, проблемно-тематичні, пролонговані курси ПК, очно-дистанційна форма навчання).

Для реалізації завдань очно-дистанційної форми ПК розроблено, апробовано та впроваджено відповідну технологію і зміст: створено 85 центрів ДН, для яких на

базі КОПОПК підготовлено 93 тьютори за програмою проблемно-тематичних курсів «Організація і зміст курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання»; розроблено 40 електронних програмно-методичних комплексів для педагогів й управлінців з різних напрямів діяльності (39 рекомендовано МОН України до використання в закладах ППО).

За останні три роки очно-дистанційну форму ПК пройшли 1190 педагогічних працівників області. Щорічно кількість слухачів такої форми навчання зростає. Зокрема, у 2011/2012 н. р. навчається 710 педагогів.

Окрім вищеприписаного, формування в освітян інформаційно-комунікаційних компетенцій проводиться під час навчання за програмами освітньої діяльності фахових, проблемно-тематичних та авторських курсів ПК, до яких включено понад 60 тематичних спецкурсів і навчальних модулів.

Важливим у вирішенні завдань державної цільової програми «Сто відсотків» є участь закладів і установ освіти Київської області, педагогічних працівників у реалізації низки інноваційних освітніх проектів.

Упродовж 2006–2011 років на базі КОПОПК і 37 відділів освіти організовано роботу з реалізації програми Intel® «Навчання для майбутнього». Навчання проводилося на базі 203 закладів освіти і 7 закладів освіти обласної комунальної власності. За цей період підготовлено 186 тренерів, які навчили 7713 педагогічних, управлінських і методичних працівників, що становить 46,8 % від загальної кількості освітян області.

Протягом 2006–2011 років значну кількість педагогічних працівників підготовлено у Володарському (88%), Бородянському (77%) районах, містах Буча (78%), Ржищів (77%), закладах освіти обласної комунальної власності (80%), що є одним з кращих показників у області.

У системі освіти Київщини успішно реалізується дослідно-експериментальна робота з теми «Науково-методичні основи використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі в середовищі «1 учень – 1 комп'ютер» на базі шкільних нетбуків» (наказ МОН України від 02.02.2009 №54).

Впровадження моделі навчання «1 учень – 1 комп'ютер» здійснюється упродовж 2009–2012 років у 13-ти ЗНЗ Київської області. До цього напрямку діяльності залучено 32 педагогічних працівники і 330 учнів. Найбільш успішно проект реалізується у Богуславській спеціалізованій школі №1 — ЗОШ І–ІІІ ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів, Щасливському НВК Бориспільського району, СЗОШ І–ІІІ ступенів №12 м. Білої Церкви.

КОПОПК є базовим закладом в Україні з підготовки керівників навчальних закладів і вчителів початкових класів до реалізації проекту. Заклад проводить семінарські заняття «Використання шкільних нетбуків у навчальному середовищі «1 учень – 1 комп'ютер», організовує роботу творчих груп педагогічних працівників зі створення електронних навчально-методичних комплексів для змістового забезпечення навчального середовища «1 учень – 1 комп'ютер». Результатом такої роботи є розроблення пакета освітніх послуг, який поєднує дидактичне і матеріально-технічне забезпечення, зокрема:

- сучасний мобільний комп'ютер (нетбук);
- інтерактивні електронні навчально-методичні комплекси для учнів і вчителів (відповідно до навчальних програм з предметів і курсів);
- сервісне обслуговування (програмно-технічне забезпечення, технічне обслуговування, доступ до швидкісного Інтернету);
- медико-психологічний супровід освітніх послуг;
- інформування і зворотній зв'язок з батьками.

Актуальним для оволодіння ІКТ є участь педагогів Київщини у реалізації завдань навчального курсу фірми Microsoft «Вчителі в онлайн», який планується до впровадження з 2012 року.

Метою такого курсу передбачено вдосконалення системи підготовки і підвищення кваліфікації освітян з питань використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі, розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів, формування у них спеціальних умінь і навичок використання сучасних інтернет-технологій у процесі викладання навчальних предметів, контролю знань, вирішення виховних завдань, підготовки різного роду документації, навчальних презентацій і проектів.

Заклади освіти області беруть участь у реалізації всеукраїнського експерименту з впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів України (наказ МОНмолодьспорт України від 27.07.2011 №886). З метою експериментальної перевірки результативності вітчизняної моделі медіаосвіти, відповідних інноваційних технологій у навчально-виховному процесі ЗНЗ, проектів підготовки медіа психологів і медіа педагогів для роботи в навчальних закладах у Київській області визначено 3 базових навчальних заклади (ЗОШ І–ІІІ ступенів №5 м. Білої Церкви, Хоцьківська ЗОШ І–ІІІ ступенів Переяслав-Хмельницького району, Хотівський НВК «ЗОШ І–ІІІ ступенів — гімназія» Києво-Святошинського району). Учасниками експерименту є 10 педагогічних працівників і 217 учнів. Протягом вересня–грудня 2011 року проведено I етап діагностики рівня медіа культури і ставлення учнів до впровадження в школі медіаосвітніх інновацій.

Наказом МОНмолодьспорт України від 16.11.2010 №1089 передбачено участь 66 ЗНЗ Київської області в освітньому інноваційному проекті «Альфанетшкола». Програма проекту включає підготовку вчителів-тьюторів і вчителів різних предметів до навчання учнів у режимі on-line. Інноваційний проект «Альфанетшкола» дасть можливість його учасникам знайомитися з досвідом провідних вчителів України. Крім того, відео

уроки допоможуть дітям, які з поважних причин були відсутні на уроках, подивитися урок у режимі реального часу, або в записі. Учні матимуть змогу більш ефективно готуватися до екзаменів і ЗНО.

З січня 2012 року у системі освіти Київської області відповідно до наказу МОНмолодьспорт України від 03.11.2011 №1252/147 розпочато реалізацію Національного (пілотного) проекту «Відкритий світ», яким передбачено використання онлайн-технологій під час навчальних занять з 12-ти навчальних предметів для учнів 7-х класів. Оргкомітетом визначено 23 загальноосвітніх навчальних закладів області і 276 учителів, які беруть участь у проекті.

Щорічно за наказами МОНмолодьспорт України кращі педагогічні працівники закладів освіти області здійснюють апробацію електронних засобів навчального призначення. Упродовж 2004–2010 років у Київській області 423 педагогічних працівники апробували 117 найменувань електронних засобів навчального призначення і подали конкретні пропозиції МОНмолодьспорт України щодо їх удосконалення і використання в навчально-виховному процесі.

З метою реалізації творчого потенціалу методистів обласного інституту і кращих учителів області на базі КО-ППОК створено творчі групи освітян з розроблення електронних навчально-методичних комплексів з різних предметів для учнів шкіл. За період 2009–2011 років створено 17 ЕНМК, до кінця 2011–2012 навчального року планується завершити розробку ще 10-ти ЕНМК з пред-

метів шкільного циклу. 353 педагогічних працівники з 31 районів і міст області активно працюють у творчих групах, виявляють високий рівень володіння ІКТ, що дає змогу створювати підручники нового покоління. Створені ЕНМК двох видів (гіпермедійний для on-line використання і мультимедійний для розміщення на компакт-дисках) мають дидактично виважену структуру:

- анотація;
- настанова користувачеві;
- програма курсу і орієнтовний тематичний план;
- багаторівневий навчальний посібник для учнів (система опорних завдань до окремих тем, довідниково-узагальнювальний матеріал курсу, наочні матеріали);
- робочий зошит (завдання для самостійної роботи учнів);
- глосарій;
- джерела (список літератури, Інтернет-ресурси).

Використання таких комплексів на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє доступу учнів, у тому числі й з особливими освітніми потребами, до якісної освіти.

Отже, ІНС системи освіти Київської області є відкритою педагогічною системою професійного розвитку педагогічних і управлінських кадрів, що передбачає не лише створення умов для оволодіння ІКТ, а й широке інформування і навчання засобами сучасних технологій.

★ ★ ★

ОСНОВНІ СКЛАДНИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ

Казанцева Ольга Павлівна

учитель інформатики Херсонського ліцею Херсонської обласної ради, старший викладач кафедри природничо-математичних та технологічних дисциплін Херсонської академії неперервної освіти, Заслужений вчитель України.

Яким має бути вчитель інформатики? Це питання постало переді мною із самого початку моєї педагогічної діяльності. Важко було відповісти відразу, проте, крокуючи рік за роком своєю професійною стежиною, я знаходила на нього відповіді і, до речі, не одну.

Поняття педагогічної майстерності і перелік її складників досить чітко визначено в педагогічній літературі (рис. 1). Проте — це все теорія, а яким же насправді має бути вчитель інформатики, справжній майстер своєї справи?

У наш час учні, педагоги, психологи неодноразово звертаються до проблеми майстерності вчителя, даючи цьому поняттю різні назви, наприклад, «компетенції», «професійні якості» вчителя. Це питання залишається актуальним, так як, природно, з плином часу змінюється держава і суспільство, а значить, змінюються вимоги держави і суспільства до вчителя. Залишається відкритим питання, які якості вчителя повинні бути постійними, тобто не залежними від часу, а які якості повинні бути «рухливі», тобто не-

обхідними вчителю-педагогу у зв'язку з вимогою «нового» часу. Так, наприклад, усього 10–15 років тому володіння комп'ютерними технологіями не входило в число «компетенцій» учителя, а зараз ця якість як ніколи потрібна сучасному вчителю. Актуальними залишаються такі запитання: «Якого вчителя має готувати педагогічний ВНЗ?», «Який учитель повинен працювати в сучасній школі?», «Який учитель потрібен сучасному учневі?».

Мені цікаво було дізнатись, а що з цього приводу думають мої учні. Чи відповідаю я їх вимогам? Отже, пропоную до вашої уваги деякі роздуми учнів, що мали відповісти на запитання «Яким має бути сучасний вчитель інформатики?»:

- На мою думку, справжній вчитель інформатики має бути насамперед чуйним і справедливим, розумним та кмітливим. Його жести мають привертати увагу учнів, а мова сприяти кращому засвоєнню ними матеріалу. Вчитель має бути надзвичай-